

ΚΟΣΜΟΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση

**Οι «φυγόκεντρες»
δυνάμεις και η ανάγκη
της συνεργασίας**

Η συζήτηση για το μέλλον της ΕΕ είναι πολιτικά πιο επίκαιρη από ποτέ. Το περιεχόμενό της, όμως, αντανακλά μια ριζοσπαστική πολιτική αμφισβήτηση που περιστρέφεται γύρω από το θέμα διατήρησης της εθνικής κυριαρχίας/ανεξαρτησίας και πολλές φορές ρέπει προς μια αντιευρωπαϊκή εχθρότητα. Πού οφείλεται η εξέλιξη αυτή;

Η διεύρυνση αρμοδιοτήτων της ΕΕ έχει καταστήσει τις πολιτικές της Ένωσης κεντρικό χαρακτηριστικό των εθνικών πολιτικών, με τα κράτη - μέλη να «ανακαλύπτουν» ότι η διαμοιραζόμενη κυριαρχία πολλές φορές περιορίζει την ελευθερία κινήσεων που διαθέτουν οι κυβερνήσεις να ανταποκριθούν στα αιτήματα των πολιτών τους. Επιπρόσθετα, η διαχείριση της κρίσης στην ευρωζώνη είχε αρνητικό αντίκτυπο στη μορφή που έλαβε η συνεργασία στην ΕΕ. Οχι μόνο υποχώρησε ο ρόλος της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αλλά και τα τε-



ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ Α. ΦΡΑΓΚΟΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

τελεσμένα που έθεσαν οι ισχυρές χώρες της ευρωζώνης σε διακυβερνητικό επίπεδο καρκινοβόλησαν ως προς τη δημοκρατική νομιμοποίησή τους.

Έτσι, τα κόμματα που παραδοσιακά στήριζαν την ΕΕ δεν έχουν την πολυτέλεια να αγνοούν τις πιέσεις που η ίδια η ΕΕ προκαλεί. Εάν στηρίξουν και αποδεχτούν τις πολιτικές επιλογές της Ένωσης, πώς θα αντιμετωπίσουν την αυξανόμενη αντίθεση εκ μέρους των πολιτών; Το δίλημμα επιδεινώνεται από την ανάπτυξη λαϊκιστικών ή εθνικολαϊκιστικών κομμάτων και αριστερών και δεξιών, ο λόγος των οποίων διευκολύνει τη διάχυση της πολιτικής αντίδρασης ενάντια στην ΕΕ. Η αντίδραση αυτή έχει λάβει απειλητικές διαστάσεις - έστω και αν, από περίπτωση σε περίπτωση, έχει διαφορετικό περιεχόμενο. Η αντίδραση αυτή δεν στοχεύει μόνο στην κριτική και τη διόρθωση προβληματικών πτυχών και πολιτικών της ΕΕ. Είναι εχθρική και απορριπτική συλλήβδην της ΕΕ, που θεωρείται ότι συμβάλλει στην «απίσχυση» της εθνικής ακεραιότητας και κυριαρχίας.

Στο πλαίσιο αυτό τα περισσότερα κράτη - μέλη βρίσκονται αντιμέτωπα με το σοβαρό δίλημμα αποδοχής ή απόρριψης των απαιτήσεων/υποχρεώσεων της ΕΕ. Όταν τα κράτη αρνούνται να ακολουθήσουν, η ΕΕ πλαισιώνεται ως ένα μόρφωμα που δεν διαθέτει την

Η Ενωμένη Ευρώπη οφείλει να διαμορφώσει μια σωστή ισορροπία ανάμεσα στους ευρωπαϊκούς κανόνες/θεσμούς και τους περιοριστικούς κανόνες για την άσκηση εθνικής πολιτικής

πολιτική βούληση να αντιμετωπίσει κρίσιμα προβλήματα. Όταν αποδέχονται τις πολιτικές αποφάσεις της ΕΕ, μεταφέρουν την πολιτική ευθύνη στην Ένωση. Το αποτέλεσμα, όμως, είναι το ίδιο: απώλεια νομιμοποίησης της ΕΕ και εγκλωβισμός των φιλευρωπαϊκών κομμάτων σε αυτό που η επιστημονική βιβλιογραφία αποκαλεί «περιοριστική διαφωνία» - κάτι που σημαίνει ότι όσα αποφασίζονται ή μπορούν να γίνουν στην ΕΕ αμφισβητούνται όλο και περισσότερο στο πεδίο της εθνικής πολιτικής. Το αποτέλεσμα, δυστυχώς, είναι ένα πρωτόγνωρο σπινάλ αντιευρωπαϊσμού και ευρω-

φοβίας που απειλεί με επιστροφή στις εθνικές περιχαράκωσεις.

Με βάση τα παραπάνω, θα μπορούσε να υποστηριχθεί κανείς ότι η ΕΕ οφείλει να διαμορφώσει μια σωστή ισορροπία ανάμεσα στους ευρωπαϊκούς κανόνες/θεσμούς και τους περιοριστικούς κανόνες για την άσκηση εθνικής πολιτικής. Σωστά, αν θέλουμε όμως να διατηρήσουμε και να ενισχύσουμε την ΕΕ, χρειάζεται τα φιλευρωπαϊκά κόμματα να επινοήσουν έναν πολιτικό λόγο που δεν θα αντιμετωπίζει την Ένωση ως κάτι απόμακρο και αφηρημένο. Λόγο που κατανοεί και αντιμετωπίζει την ΕΕ γι' αυτό που πραγματικά είναι, όχι μόνο ως θεσμικός χώρος εθνικών ανταγωνισμών/συμφερόντων, αλλά ως μια ανοικτή και συνεχιζόμενη διαδικασία ανθρώπινων σχέσεων ισχύος, πολιτικών και ιδεολογικών διαφορών. Η ΕΕ δεν γεννήθηκε από «κεραυνοβόλο έρωτα». Αποτελεί μέρος της ιστορικής λύσης που δόθηκε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και οδήγησε σε μια άνευ προηγουμένου μακρά περίοδο ειρήνης, ευμάρειας και σταθερότητας στην πιο συγκρουσιακή ήπειρο του πλανήτη, καταφέροντας να εντάξει τα κράτη σε δίκτυα αλληλεξάρτησης και διασυνδέσεων στην οικονομία, στην πολιτική, στον πολιτισμό και στην επιστήμη/εκπαίδευση. Η ΕΕ ήταν και παραμένει ο πρόδρομος αυτής της εξέλιξης, τα πλεονεκτήματά της οποίας, παρά τη σημερινή εμπλοκή, οφείλουμε να ενισχύσουμε. Και ειδικότερα την εποχή της έντονης αλληλεξάρτησης, όπου μόνο μέσα από την υπερεθνική συνεργασία μπορεί η εθνική πολιτική να αποκτήσει αξιοπιστία και την ικανότητα να παρεμβαίνει αποτελεσματικά. Κανένα κράτος στον σύγχρονο κόσμο δεν δύναται να πιστεύει στην στρατηγική της εθνικής απομόνωσης. Το επιμύθιο μπορεί να ανήκει στον γερμανό κοινωνιολόγο Ούλριχ Μπεκ, ο οποίος έγραψε, λίγο πριν πεθάνει, την περασμένη Πρωτοχρονιά: «Και μετά την κρίση, πάλι θα χρειάζομαστε πιο πολλή Ευρώπη για να αντέξουμε την επόμενη και μεθεπόμενη κρίση - πάντα σύμφωνα με την κοσμοπολιτική επιταγή: συνεργασία ή αποτυχία».

Ο Χρήστος Α. Φραγκονικολόπουλος είναι αναπληρωτής καθηγητής στη Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ

Οι λαϊκιστές της Ευρώπης

ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Το Κόμμα για την Ανεξαρτησία του Ηνωμένου Βασιλείου (UKIP) του Νάιτζελ Φάρατζ απέσπασε στις ευρωεκλογές του 2014 το 24% και στις Βουλευτικές του 2015 το 12,3%

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Το Ξενοφοβικό Κόμμα Ελευθερίας του Γκέερτ Βίλντερς (Partij voor de Vrijheid) έλαβε το 13,4% των ψήφων στις ευρωεκλογές του 2014

ΒΕΛΓΙΟ

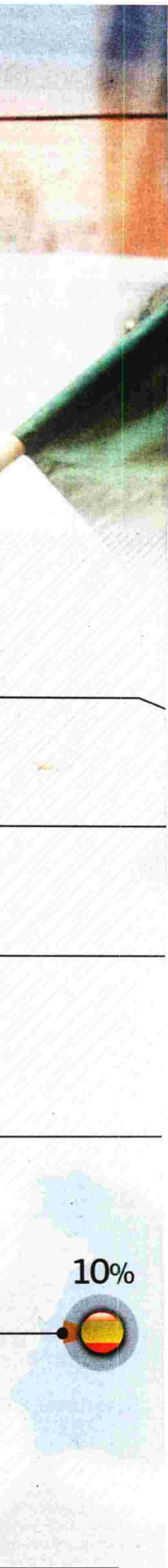
Το ακροδεξιό κόμμα Φλαμανδικό Συμφέρον (Vlaams Balang) είναι υπέρ της ανεξαρτησίας της Φλάνδρας και κατά της ΕΕ και των μεταναστών. Διαθέτει 3 έδρες στη Βελγική Βουλή, 4 στη Γερουσία και 1 στο Ευρωκοινοβούλιο

ΓΑΛΛΙΑ

Το ακροδεξιό Εθνικό Μέτωπο (Front National) της Μαρίν Λεπέν ζητεί δημοψήφισμα για την έξοδο από το ευρώ. Στις ευρωεκλογές του 2014 απέσπασε το 24%, στις περιφερειακές του 2015 το 25,19%

ΙΣΠΑΝΙΑ

Το Podemos διεκδίκησε την ψήφο των Ισπανών για πρώτη φορά στις ευρωεκλογές του 2014 και ψηφίστηκε από το 8%. Στις τοπικές εκλογές της περασμένης εβδομάδας απέσπασε το 10%, καθώς και τους δήμους της Μαδρίτης και της Βαρκελώνης



Ιανουάριος 2012. Ο Ελοντ Νόβακ, βουλευτής του συγγραφικού ακροδεξιού κόμματος Jobbik, καίει τη σημαία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο κέντρο της Βουδαπέστης



REUTERS/BERNARDETT SZABO

ΝΟΡΒΗΓΙΑ

Το Κόμμα της Προόδου, του οποίου ηγείται ο Σιβ Γένσεν, απέσπασε το 16,3% στις βουλευτικές εκλογές του 2013

16,3%



17,7%



ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

Οι Αληθινοί Φινλανδοί (Perussuomalaiset), το ξενοφοβικό και αντιευρωπαϊκό κόμμα του Τίμο Σόινι, απέσπασε το 12,9% στις ευρωεκλογές του 2014 και το 17,7% στις βουλευτικές του 2015. Είναι το δεύτερο κόμμα στη χώρα

12,3%



ΔΑΝΙΑ

Το ευρωσκεπτικιστικό και ξενοφοβικό Κόμμα του Λαού της Δανίας (Dansk Folkeparti), του οποίου ηγείται ο Πία Κιάερντγκααρντ, ψηφίστηκε από το 26,6% του εκλογικού σώματος στις ευρωεκλογές του 2014

26,6%



ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Το ευρωσκεπτικιστικό κόμμα Εναλλακτική για τη Γερμανία (Alternative für Deutschland) που ίδρυσε ο οικονομολόγος Μπερντ Λούκε έλαβε ποσοστό 7% στις ευρωεκλογές του 2014

7%



ΠΟΛΩΝΙΑ

Το κόμμα Νόμος και Δικαιοσύνη (Prawo i Sprawiedliwość) που ίδρυσαν οι αδελφοί Καζίνσκι, ανέδειξε τον νέο πρόεδρο στις προεδρικές εκλογές του 2015 με 51,5%

51,5%



ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Η χώρα που σπαράσσεται από μια εμφύλια σύγκρουση βλέπει στην εξουσία το κεντρώο και εθνικιστικό κόμμα του προέδρου Ποροσένκο και στην αντιπολίτευση εθνικιστικά και ριζοσπαστικά κόμματα όπως το Πατρίδα της Γιούλια Τιμοσένκο



25,19%



ΑΥΣΤΡΙΑ

Το ευρωσκεπτικιστικό κόμμα Νέα Αξία για την Αυστρία (Team Stronach - Neue Werte für Österreich) που ίδρυσε ο αυστροκαναδός δισεκατομμυριούχος Φρανκ Στρόναχ έλαβε το 5,8% των ψήφων στις βουλευτικές εκλογές του 2013

13,4%



5,8%



ΙΤΑΛΙΑ

Το Κίνημα 5 Αστέρων (Movimento Cinque Stelle) του κωμικού Μπέπε Γκριλό τάσσεται ανοικτά κατά της Ευρώπης και του ευρώ. Στις βουλευτικές εκλογές του 2013 απέσπασε το 25,5%. Η ξενοφοβική Λέγκα του Βορρά (Lega Nord) του Ματέο Σαλβίνι ψηφίστηκε από το 6,6% στις ευρωεκλογές του 2014

6,6%



20,5%



ΣΛΟΒΑΚΙΑ

Το κόμμα Ελευθερία και Αλληλεγγύη (Sloboda a Solidarita) πήρε 6,6% στις ευρωεκλογές του 2014

ΟΥΥΓΑΡΙΑ

Το εθνολαϊκιστικό κόμμα Φιντέζ του πρωθυπουργού Βίκτορ Ορμπαν ψηφίστηκε από το 44,5% στις βουλευτικές εκλογές του 2014, ενώ το ακροδεξιό και ρατσιστικό Γιόμπικ του Γκάμπोर Βόνα απέσπασε το 14,6% στις βουλευτικές και το 20,5% στις ευρωεκλογές του 2014

6,6%



2,7%

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Το Κόμμα της Μεγάλης Ρουμανίας (Partidul România Mare), του οποίου ηγείται ο Κορνέλιου Βαντίμ Τούντορ, απέσπασε το 2,7% των ψήφων στις ευρωεκλογές του 2014



2,96%

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Το κόμμα Επίθεση Εθνικής Ένωσης (Nacionalen Săjuz Ataka) απέσπασε το 2,96% στις ευρωεκλογές του 2014